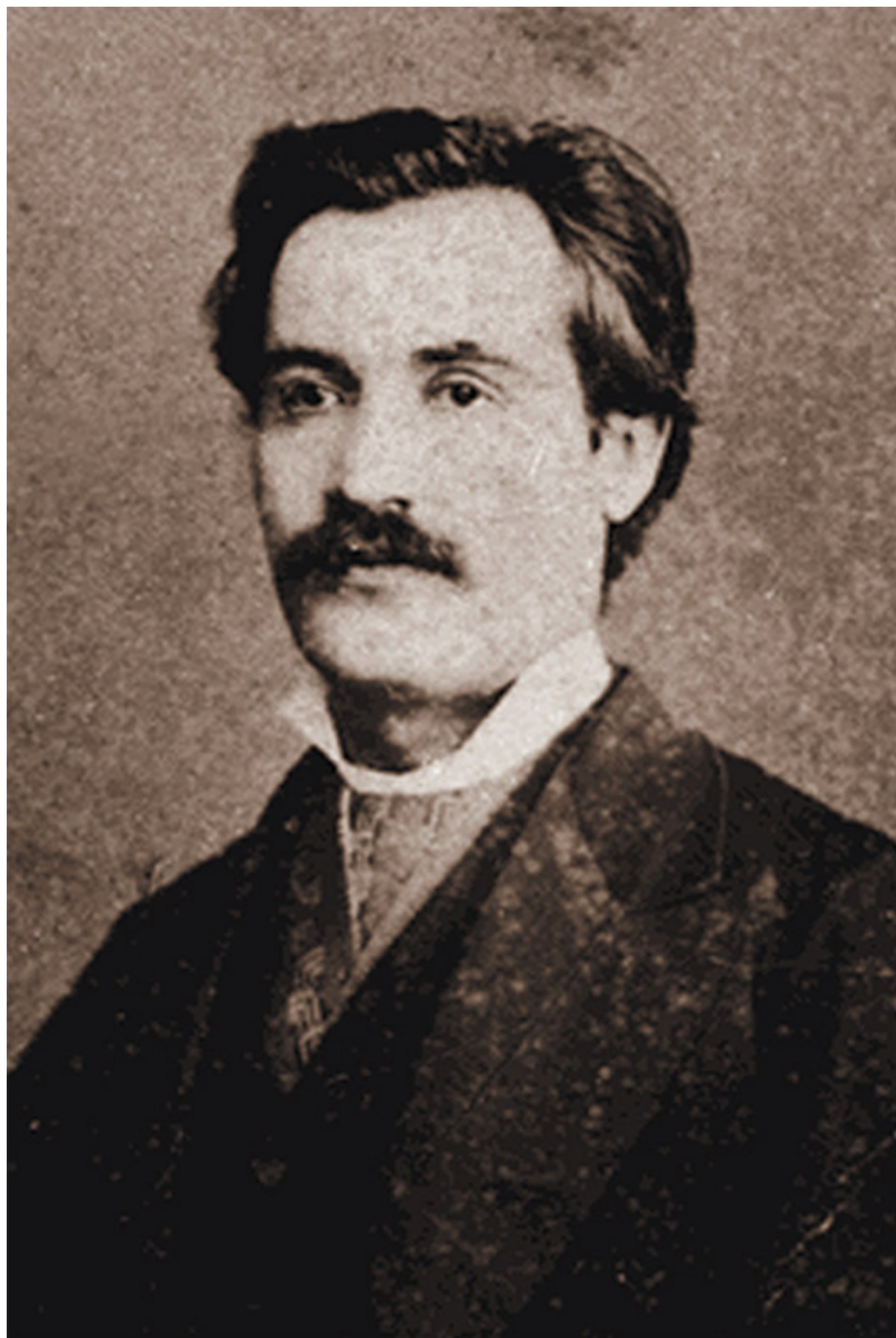

**[„CÂTEODATĂ NE CUPRINDE...”] –
de Mihai Eminescu [25
septembrie 1882]**

Câteodată ne cuprinde o adevărată admirație de modul în care confrății de la „Românul” binevoiesc a ne combate.

Nu există stat pe fața pământului în care bugetul cheltuielilor să se fi făcut, în douăzeci și patru de ani, într-o generație de șase ori mai mare decum fusese, ca în România, și cu toate acestea se crede că un citat din Leroy – beaulieu despre tendința ce-au cheltuielile de-a crește poate acoperi monstruoșitatea de la noi.

Ne permitem și noi a cita pe același autor:

Dacă examinăm, zice, curentul general al civilizației noastre, de două secole încoace mai cu seamă, suntem izbiți în mod singular de progresiunea cheltuielilor statului. Cei mai mulți contemporani sunt spăimântați de acest fenomen, pe cari sunt ispitiți a-l atribui relei administrații și neprevederii guvernărilor. Cumcă această neprevedere și dezordine figurează asemenea între cauzele dezvoltării cheltuielilor publice n-o poate contesta nici un om cu minte; însă dezvoltarea aceasta e un fenomen prea universal pentru a nu-i recunoaște cauze mai adânci și cum am zice mai independente de voința oamenilor... Lăsând de-o parte războaiele, cari se pot considera ca imputabile viciilor oamenilor și guvernelor, trebuințele statului augmentează din două cauze: sporirea serviciilor pe cari o populație mai rafinată le exige de la stat, apoi augmentarea prețurilor, fie a salarelor, fie a subsistențelor... dacă de la 1818 până la 1877 (59 de ani) bugetul Franței s-au întreit nu trebuie să uităm că moneda însăși și-a schimbat valoarea reală în acest interval, așa încât deosebirea între cheltuielile efective d' atunci și cele d' acum e mai mică în fond decât în aparență.

Facem acest citat pentru a completa șirurile reproduse de „Românul” și pentru ca să nu i se substituie scriitorului francez maniera ușoară de-a vedea a foi noastre liberale.

Autorul francez n' arată alt decât că membrii proporției

cresc, dar proporția rămâne în fond aceeași. Dacă în Franța s-au întreit cheltuielile, cauza e, una, că, în proporție directă, populația s-a îmbogățit în 60 de ani, al doilea, că banul și-a schimbat valoarea sa în proporție inversă.

Dar în nici o țară din lume cheltuielile n-au devenit, în douăzeci și cinci de ani, de șase ori mai mari. S-au îndoit, s-au întreit (ca-n Olanda, pe care o citează „Românul”), însă paralel cu o dezvoltare imensă a bogăției naționale: nicăiri bugetul n-au devenit de șase ori mai mare, rămânând populația aceeași la număr și fiind tot atât de săracă ca mai înainte.

Populația noastră cea rafinată, care exige de la stat o sumă de servicii nouă, consistă, precum „Românul” bine știe, din milioane de oameni cari se hrănesc aproape exclusiv cu mălai, cari nu știu scrie și citi, căroro pentru dări li se vând hainele de pe ei și instrumentele de muncă, a căror persoane chiar se scot la mezat pentru a fi închiriate ca vitele. În favorul acestei populații rafinate s-au înșesit bugetul cheltuielilor?

Dar, în genere, ce comparație se poate face între noi, popor agricol, rămas îndărăt în toate privirile, cu Olanda bunăoară, care nu e – cum zice „Românul” – țară mică, ci un stat vechi, ce-n decursul secolelor trecute a dominat mărire și a jucat rolul de putere mare? Ce comparație între noi și Franța ori Anglia? E o adevărată ironie, e o batjocură a celui mai de rând bun simț de-a compara mărimi incomensurabile și de-a vorbi de augmentarea bugetului Olandei pentru a esplica neprevederea și dezordinea de la noi.

Suntem departe de-a voi trecutul, pentru că această voință ar fi în deșert. Orice pripă în dezvoltarea organică nu se poate face nefăcută; odată porniți pe această clină, întoarcere nu mai e cu putință.

Nu contestăm asemenea că averile s-au înmulțit în România – numai nu în mâinile românilor; nu că există mai multe palate

și zidiri mari în orașele noastre, numai nu sunt ale indigenilor; nu contestăm că suma averilor existente pe acest pământ e mai mare decât acum douăzeci și cinci de ani, dar e așa repărțită încât prea puțin din ea e 'n mâini indigene. Dacă însă acest lucru e indiferent, dacă prosperitatea pe espresia geografică e totul, iar espresia etnologică a naționalității nu 'nseamnă nimic, atunci fără îndoială e mare progres și ne-am mira de-un singur lucru, de ce „Românul” n-ar propune mijloace pentru ca acest progres să fie și mai mare? Există oameni cari susțin cu toată seriozitatea că colonizarea țării c-un popor străin i-ar schimba cu desăvârșire fața, că țara ar merge înainte chiar dacă poporul românesc ar pieri.

Ca să venim dar de unde am plecat, susținem din nou că starea veche de lucruri – care nu se mai poate reintroduce în nici un chip, să fie bine înțeles – era mai favorabilă existenței și dezvoltării normale a poporului nostru. Atât am zis și nimic mai mult. Poporul poate era sărac, dar nu era mizer, nu sleit. Sunt fără îndoială oameni cărora dezvoltarea aceasta le-au folosit, pe cari i-au ridicat din nimic, i-au făcut bogați și puternici; dar acei oameni nu sunt poporul românesc.

Nu e om cu oarecari cunoștințe cari să conteste faptul că un popor relativ înapoiat, adus prea repede în contact c-o civilizație străină superioară, e în pericol de-a pieri. Degeaba ne-am zbate împotriva acestui dureros adevăr. Din momentul în care românul a intrat în contact cu mii din oameni cu deprinderi economice mai energice, de-un egoism mai pronunțat, de o cultură mai mare, desigur acei oameni au devenit vânătorii lui și el vânatul.

Nu le luăm confrăților plăcerea ieftenă de-a se uimi de progresele ce pretind a le fi realizat, dar, de un temperament mai puțin fericit decât ei, nu împărtășim iluziile lor și vedem lucrurile cum sunt.

Nicicând, în decursul istoriei, elementul român de lângă Dunăre n-a fost într-o stare mai rea și mai periculoasă. Nu

există vecin, mic sau mare, care să nu aibă sub stăpânire-i câte un fragment al acestui popor, pe care caută a-l absorbi; nu există unul deci ale cărui interese să nu ne fie opuse până la un grad oarecare. Străbătuți în cruciș și-n curmeziș de curente politice și economice străine, în loc de-a strânge cu mână rezășească petecul acesta de pământ, am făcut din el patria tuturor popoarelor, un otel pentru oricine și pentru orice; în loc de-a ține morțiș la dreptul vechi, la tradiții și lege, am crezut a putea uimi lumea prin aparențele unei civilizații ce nu există și, paralel cu importul de marfă străină, ne-am îmbolnăvit sufletul cu importul unor instituții și idei, potrivite poate cu stările de lucruri din Apus, dar nepotrivite c-un popor sărac și unilateral în ocupațiunile lui.

Acum douăzeci și cinci de ani condițiile unei dezvoltări normale și sănătoase existau intacte aproape. Dar politica economică cât și cea socială insuflată pururea din vederi liberale au nimicit mare parte din ele. La toate laudele câte și le – aduce partidul în privirea acestui progres, răsărit din ruina poporului nostru propriu, am zice o vorbă veche populară: Doamne, fă să fie cum zic ei, nu cum știm noi că este.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro